

Η μεγάλη πτώση των εισοδημάτων στις ανεπτυγμένες οικονομίες σε συνδυασμό με την πολιτική προστατευτισμού που υιοθετήθηκε από όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες χώρες, επηρέασε πτωτικά, όπως ήταν φυσικό και τις ελληνικές εξαγωγές, οι οποίες αποτελούνταν κυρίως από γεωργικά προϊόντα υψηλής εισοδηματικής ελαστικότητας.

Αντίστοιχα η αξία των εισαγωγών σημείωσε πτώση την τριετία 1930-1932, με τη μεγαλύτερη μείωση να καταγράφεται το 1932, όταν η αξία τους μειώθηκε κατά 42,0% έναντι του 1931. Οι ελληνικές εισαγωγές είχαν χαμηλή εισοδηματική ελαστικότητα επειδή το μεγαλύτερο μέρος τους αποτελείτο από τρόφιμα.

Σημειώνεται ότι τα συνεχή ελλείμματα του εμπορικού ισοζυγίου, τα οποία την πενταετία 1928-1932 ανήλθαν συνολικά σε 23,9 δισεκατομμύρια χρυσές δραχμές, σε συνδυασμό με τη διακοπή της εισροής δανειακών και άλλων κεφαλαίων καθώς και με τις υψηλές δαπάνες εξυπηρέτησης του εξωτερικού δημόσιου χρέους, προκάλεσαν οξύ πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών. Το πρόβλημα αυτό δεν ήταν δυνατόν να αντιμετωπισθεί με υποτίμηση της δραχμής, επειδή η χώρα είχε υιοθετήσει τον κανόνα συναλλάγματος-χρυσού.

Η προαναφερθείσα συρρίκνωση των εξαγωγών, η αδυναμία εξωτερικού δανεισμού καθώς και οι υποτιμητικές πιέσεις στη δραχμή, προκάλεσαν σημαντικές απώλειες συναλλαγματικών διαθεσίμων. Η εξέλιξη αυτή σε καθεστώς συναλλάγματος - χρυσού, αποτελεί απώλεια «καλύμματος» και κατά συνέπεια οδηγεί σε μείωση της νομισματικής κυκλοφορίας, ισοδυναμεί δε με άσκηση έντονης περιοριστικής (αντιπληθωριστικής) νομισματικής πολιτικής, η οποία στη δεδομένη υφιστάμενη συγκυρία, επέτεινε τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας (Τράπεζα της Ελλάδος, 1978, σελ.133, Πίνακας 15).

Παρά τις προσπάθειες και την επιμονή των ελληνικών αρχών για την παραμονή της δραχμής στον κανόνα συναλλάγματος- χρυσού, η υποτίμηση της στερλίνας τον Σεπτέμβριο 1931 είχε σοβαρές επιπτώσεις στη δραχμή.

Μετά τις ανωτέρω εξελίξεις, τον Ιανουάριο του 1932 η Ελλάδα προσέφυγε εκ νέου στην Κοινωνία των Εθνών με αίτημα τη λήψη νέου δανείου ύψους 12,5 εκατ. στερλινών, προκειμένου να στηριχθεί η εγχώρια νομισματική κυκλοφορία και να ολοκληρωθούν τα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα. Επίσης η Ελλάδα ζήτησε την άδεια για αναστολή της εξυπηρέτησης του εξωτερικού δημόσιου χρέους για πέντε χρόνια. Η ΚτΕ απέρριψε το αίτημα για δάνειο και επέτρεψε την αναστολή πληρωμών χρεολυσίων για ένα μόνο έτος.

Μετά τις αρνητικές αυτές εξελίξεις, τον Απρίλιο του 1932 ανεστάλη η μετατρεψιμότητα της δραχμής, ενώ τον Μάιο διακόπηκε και η εξυπηρέτηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους²⁵.

Η οικονομική κρίση είχε σοβαρές επιπτώσεις και στα δημόσια οικονομικά. Ο Προϋπολογισμός, ο οποίος στη χρήση 1927-1928 παρουσίασε, μετά από πολλά χρόνια, πλεόνασμα, στη χρήση 1931-1932 είχε έλλειμμα της τάξης των 150 εκατομμυρίων δραχμών, λόγω κυρίως της μείωσης των εσόδων. Το μεγαλύτερο πρόβλημα, όμως, ήταν οι δαπάνες εξυπηρέτησης του εξωτερικού δημόσιου χρέους.

Σημειώνεται ότι όταν το 1932 η Ελλάδα διέκοψε την εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους, η Γερμανία όφειλε στην Ελλάδα από πολεμικές επανορθώσεις του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου το ποσό των 479 εκατ. χρυσών μάρκων, που αντιστοιχούσαν σε 131,65 εκατ. δολάρια του 1932. Λίγους μήνες αργότερα η Γερμανία αρνήθηκε την καταβολή αυτών των επανορθώσεων.

²⁵ Αμέσως, όμως, ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις με τους ξένους πιστωτές, οι οποίες ολοκληρώθηκαν το 1935, και κατέληξαν σε συμφωνία μείωσης των τόκων κατά 30,0%. Η εξυπηρέτηση του εξωτερικού δημόσιου χρέους άρχισε ξανά το 1935.